

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
і АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10. II пош.
Конто пошт. шалд. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в грош. 4-50 зод.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словацькій 30 ч. к., Румунії 15 лей,
Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Займа адреси 1 зод.

В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Сезонова мода.

Львів, 25. січня 1927 р.

В господарчо-хл. боробській ділянці запанувала в Польщі нова мода. Є нею мода на комасацію й меліорацію селянських ґрунтів. Навіть сезон тягнеться вже від довшого часу.

Все, коли тільки справа земельної реформи входила на порядок актуальності, як контрпару пускали дивоглядну плутанину комасації з меліорацією. Особливо цими благодатями наділювано, і то тільки теоретично, українське селянство. Намагаючись звести в нівець земельну реформу в користь українського селянства, проф. Ст. Грабський перед двома роками перевів на тав. комітеті для справ східних коєвідств і національних меншостей ухвалу про осушення Полісся. З того часу мода на меліорацію і комасацію стала загально пануючою. Правда, і в цій ділянці майже нічого не робиться, але зате багато говориться.

Комасаційно-меліораційна хвиля докотилася й до нас. Львівський окружний земельний уряд, який під проводом свого керманіча п. Ореховського від досі крайню ворожу земельну політику у відношенні до українського населення, теж лупив на лотки комасаційно-меліораційну хвилю. В днях 24—26 ч. м. відбувся у Львові цілий шкіль викладів з метою популяризації комасації й меліорації Сх. Галичини.

Переглядаючи програму тієї «популяризації» приходиться просто дивуватися різноманітності того питання і видивигнених там тем. Чого тільки там нема? Дотеперішні комасаційні праці і господарчі умови комасації, поведінка при комасації і меліорації скомасованих ґрунтів та улаштування скомасованих господарств і сіл, регуляція пасовищ в скомасованих селах, позички на меліораційні роботи, висліди комасації, класифікація й оцінка скомасованих ґрунтів, комасація ґрунтів в Карпатах і т. і. і т. і.

Як бачимо, то справу комасації й меліорації береться дуже широко, основно, справді з популяризаційними тенденціями. Цей рух в напрямі движення сільського господарства можна би повітати великим захопленням, якби всі ті проекти не були будівлею на піску, якби цей рух не був рухом скривленим, наскрізь неприпинюваним до теперішнього не лише роздроблення, але крайньої невистарчальності земельних наділів.

Польські чинники, з політично-імперіалістичних мотивів усіми засобами протиставляються стихійному змаганню широких мас до здобуття землі. Використовуючи свою супрематію, польські чинники не допускають до виконання земельної реформи на українських землях навіть по лінії ухваленого польським сеймом закону з 28. грудня 1925 року, не згадуючи бажань і оправданих домагань широких мас, позбавлених вистарчаючого зарплату праці і прожитку. Про це свідчить між іншим останній список примусово призначених на парцеляцію земельних просторів. З другого боку аж надто відомою є на політику анахронічних земельних урядів в львівському земельному урядом на чолі, що систематично став-

лять непоборні перепони в затвердженні купна земельних участків, якщо тільки набувцем є український селянин.

Зрештою, які позитивні висліди може дати комасація й меліорація в країні, що має понад три четвертини крайню голодного на землю населення (малоземельного і безземельного)? Які користи і кому вона принесе, яку суспільну болячку розв'яже тим чином, колиб справу комасації й меліорації здійснювано навіть прискореним темпом? Чи скомасування і змеліорування пересічного 2—3 моргового галицького господарства, яке за кілька літ впаде жертвою дальшого родинного поділу, розв'яже проблему земельного голоду? Чи можна господарську культуру в хліборобській країні піднести так високо — якими там не булоб засобами — щоби пересічно один морг землі (бо він буде нормою для пересічного сільського господарства в найближчому поколінні) був базою життєвої екзистенції селянської родини?

Ось питання, на які слід би дати відповідь, коли йде про справу

комасації й меліорації селянських ґрунтів. Вже з цього бачимо, що справу поставлено наскрізь неправильно, фальшиво, як не злобно, обертаючи kota «востом», щоби дурманом клічів про комасацію й меліорацію в теперішньому стані сільського господарства відвернути увагу широких мас від основного постулату села: землі!

Кличі про комасацію й меліорацію під сучасну пору є порожнім звуком, який пройде мимо, без найменших наслідків і вислідів. Що більше! Видивигання комасації й меліорації перед проведенням земельної реформи, перед наділенням селянської маси варстатом праці робить враження якогось підступного підходу, а шонайменше звалення на винищений організм українського села нових тягарів у зв'язку з комасацією й меліорацією.

Правильне вирішення справи замкається в іншому *modus-i-procedendi*: спершу земельна реформа, а опісля, або рівнобіжно з нею комасація й меліорація.

на куди більшу міру закресні змагання, суперечки, інтриги.

II.

Чи і в яких розмірах вільно Німеччині фабрикувати й вивозити військові матеріали? Чи і в яких розмірах може Німеччина удержувати кріпости на своїх східних границях? Ось біля чого крутяться розмови ген. Павельса з ген. Фошем і тими, що стоять за ним.

На першому питанні настоює Англія. Настоює і ним користується, встроюючи його, наче патику колеса — під віз французько-німецького замирення, порозуміння далі й співробітництва, щоб уже й про союз не говорити. Бо — це може найважливіший і будучим можливостями найбільш вагітний факт наших днів — суперництво між європейськими промисловими велетнями, Англією і Німеччиною, при голомшені і трохи призабуті в перших роках після війни, нині з кожною хвилиною відновляється, загострюється і, як воно заичайно буває, переноситься з області господарської на політичну.

На другому питанні настоює Франція. А властиво не так Франція, ціла, як те її політичне крило, яке і далі не хоче піти на замирення з Німеччиною. Східні німецькі кріпости тай Польща, які кріпости її загрожують, повинні послужити германобобському гуртові французьких політиків претекстом і нагодою, щоби повалити Бріанна і ведену ним політику Льокарна і Туарі. Ведеться тут дуже помотана і складна політична гра особиста й ідейна надзвичайно цікава, а в деяких своїх подробицях просто небувала, безприкладна, сенсаційна. І так:

Проти Бріанна і проти помирень з Німеччиною стали були елементи рояльстично-націоналістичні й праві республіканці, одні й другі з маркою католицькою, більш або менш замітною. За Бріанном і за політику французько-німецького замирення, з далі й бльоку, стала організація й ідеологія Великого Сходу (Grand Orient), яка вже 1919 року піддала була своїм членам під розвагу питання відновлення дружніх зносин з Німеччиною. А після короткого хитання цілою своєю моральною й міжнародною вагою заявила за ту політичну лінію Папська Курія, Великий Схід і Рим! Не Рим Мусоліні, а Рим Пія XI-ого, спадкоємець ідеї Римського Мира і Єдності християнського світа. Папський нунцій в Парижі, витяючи під новий рік іменем дипломатичного корпусу, президента Думерга, виголосив горячу промову в честь політики Бріанна; католицькі органи, серелних найбільшій «La Croix», котрі раніше йшли під германобобськими стягами, раптом змінили фронт, з рояльстично-націоналістична «Action Française» разом із своїми головними редакторами діждалася прилюдного осуду папської курії і попала-ся на індекс заборонених писань Французької католики націоналістичної краски довго ще не зможуть очуняти від цього нежданого удару, а становище їх тим трудніше і, коли хочете, тим більше трагічне, що в своїй офензиви проти замирення з Німеччиною, себто за велику і як найбільшу, ненарушиму Польщу, вони влучили носом і чолем на двох противників наразі: на могутні і владні й організації Рима

Nostra res agitur.

Париж, 17. січня 1927.

I.

Генерал німецької державної оборони Павельс є в Парижі і веде тут з французькими та союзницькими генералами й дипломатами переговори про умови «оконечного розоруження Німеччини», розоруження, яке своєю чергою має бути передумовою кінця військової окупації Надренщини. Переговори ці — і важкі, і скучні; несе від них нещирість, шиканю і фарсоу. Як воно й могло би бути інакше? Адже всі знають, що переговори ті — ніщо інше, як претекст для одних, передишка для других, та що не у фантастичному «оконечному» розоруженню Німеччини річ, й в чомусь безмірно реальнішому а важнішому: в такому чи інакшому перегрупованні європейської міждержавної системи.

Оконечне розоруження Німеччини! Нісенітниця і насміх, і ніщо більше. Ніяка жива нація, велика чи мала, не може піддатися справжньому розоруженню, а вже найменше розоруженню «оконечному». Ніякий нарід, будь він і Бог зна як миролюбний, не може допустити до того, щоби його сини виховувалися без військового вишколення; жовнірський хист і військове здатність нині однакова, як за часів Рамзесів і Юлія Цезарів, пробний камінь вартості нації, запорука її поваги в світі, в даному разі й підстава її визвольних змагань і надій на будуче. Шістьдесяті мільйони німців так само не можуть остатися на віки вічні роз-

оруженими, як не хотілиб і ми, східні чи західні українці, бачити наших синів позбавленими військової справності й тугости.

— Краще бачити молодь нашу навіть під чужими кадрами і знаками, коби тільки дати їй нагоду привчитися орудування зброєю і збірному маневруванню, ніж наразити своє плем'я на той життєвий параліж, що був би природним і неминучим наслідком скасування обов'язку військової служби в нашій країні...

Таким міркуванням кермувалася (нехай нам буде вільно агадати при цій нагоді невідомий нашому загальному момент з нашого недавнього минулого) галицька делегація на мирову конференцію, коли в дискусії над галицьким статутом, маючи перед собою сформуловану французьким делегатом, амбасадором Камбоном, альтернативу: заборона військового набору в Східній Галичині, чи дозвіл формування східно-галицького корпусу? — заявила за другою альтернативою.

Ще менше ніж ми, а властиво: однаково як ми, не можуть погодитися з ідеєю національної безборонності німці. Серед абсурдів, якими начинили версайську «угоду» ліберальний Ллойд-Джордж і загорілий старець Клемансо, помисли «оконечного» обезоруження Німеччини займає одно з замітніших місць. У можливість здійснення його нині вже ніхто тямучий не вірить. А коли переговори тягнуться довго й скучно, то воно так тому, що поза плечами переговорюючих і над їх головами розвиваються зовсім інші,

Red. czak. „Dilo“ we Lwowie. Pr. 27-27. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej i Sądu okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo“ Nr. 15 (10.971) z dnia 22. stycznia 1927 pod tytułem: 1) „Polityka represji“ w całości, 2) „Bezpośrednia czy prowokacja?“ w uszczepach a) od początku artykułu do „now „ludowa“ wyłączenie. b) od słów „Selany“ do końca artykułu zawierała znamię zbrodni ad 1) i 2) z § 65 a) u. k. że zatem zaletem zarządzona przez Prokuraturę dnia 21. stycznia 1927 r. kontynuacja jest nieważliwona i za-

razditił zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścić bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. 2, druk. z 17. grudnia 1863 Dr. p. p. Nr. 6 z k. 1663 i. l. zażalenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. — Lwów, dnia 21. stycznia 1927 r.

Hawel.

ської Церкви й Вільномудрства, які — мало кому воно ще тайно — ділять між собою володіння над душами народів європейського Заходу і які несуть на собі відповідальність за віднов, охорону й збереження західної культури перед наступаючими на неї смертними загрозами.

III.

Наш брат Галичанин не може ні на хвилину спустити з ока, що в цих змаганнях також *nostra res agitur*. Про ліквідацію тих страшених, хоча й так дуже м'ж собою відмінних відносин, у яких наше плем'я опинилося по обох берегах річки, тільки тоді можна буде поважно і надійно думати, коли над Сеною остаточно перемаже і в своїх неминучих конвенціях вижитиметься політична думка, яку однаково благословить Римська Курія і пропагандистський Львів.

Очевидно — і як воно мало би бути інакше? — і протидія сторона не капітулює, та сторона іменню, яка хотіла би зберегти й уніфікувати прелеліку, не етнографічну польську імперію як утільний камінь національного й політичного укладу Європи. Битва нині в повнім розгарі. Принципіально нашому визволенню ворожа сторона мобілізує всі свої сили й реєви:

відновляє і роздуває інстинктовну, можна сказати естетичну, відразу пересічного француза до німця, чи то пак до того образу, в якому собі французький обиватель уявляє німця;

стягає сюди довго Бріаном відсувану гостину кількох десятків польських соймових послів, що незабаром привезуть сюди цлу китицю вивітрлх, та всетаки наново відріваних тостів і промов на тему „польсько-французького братерства“, тай — і воно хоч і не першорядної вартості, то таки й не зовсім варте забуття;

нашпигує спілоруженому в східно-європейських питаннях французові шарлатанські байки про могутчу УНР івську організацію над Дніпром, організації яка бу м-то тільки жде гасла, щоби підняти всю Україну під отаманщиною Андрія Левицьких і командою Сальських та піддати її на службу великій Польщі і великій Румунії.

Про ці ворожі, на наш загин вицвілені настрої, заходи й інтриги — в найближчому дописі.

В. Левицький.

Лантійно: Рідна Школа — це на-родна фортеця, це певний захист в добі виходити!

На старі теми.

Відчит п. Голука про українське високе шкільництво в „Супільно-політичній Клубі“ у Варшаві.

Варшава, 22 січня 1927.

В Супільно-політичній Клубі у Варшаві відбувся 20. ч. м. відчит п. Т. Голука про українське високе шкільництво та на території Чехословаччини зокрема, спеціально про Українську Господарську Академію в Подєбрадах. На вступі прелесгент порівняв відношення польського громадянства до справи українського університету зі старим шкільництвом, що „не признає“ залізничі і все ще їде з Могилева до Києва кіними. Наслідок такої політики цілком протилежний: українські високі школи повстають і існують, але поза межами Польщі; українська інтелігенція твориться в атмосфері згори (Польщі) ворожій. Після того п. Г. дав огляд українського високого шкільництва на Рад. Україні, на Чехословаччині й у Берліні. Перейшовши до справи українського університету у Львові, висловив прелесгент відомі вже нам його погляди: ідея оснування на Волині української сільсько-господ. Академії зродилася м. і. з пересвідчення про необхідність творення українських високих шкіл у Польщі та неможливості вирішити нині справу оснування університету. В зв'язку з вирішенням цієї ідеї поїхав він на Чехословаччину поглянути на існуючу в Подєбрадах Академію. Докладно переповів її стан, змалювавши все в захоплюючих барвах і закінчив висновком про бажаність обов'язково перевести Академію з її майном, професорами й учнями на Волинь, з уваги на загрозу повної ліквідації цієї школи Чехами. Українська Господарська Академія в Подєбрадах на 70 професорів має визначні наукові сили: число студентів досягає 600. Академія розвивається шляхом самопомочі. Професори випустили досі до 150 (фактично до 200 — Ред.) підручників в українській мові.

Підчас коли справа українського університету не може в Польщі вийти зі сфери дискусій і скриканих переповісток, на Рад. Україні існує ціла низка високих шкіл з українською мовою навчання, і ми заснували український науковий інститут в Берліні, а гетьман Скоропадський пропагує перенесення українського університету з Праги до Берліна в пересвідченні, що це знаменито оплатиться з політичних оглядів.

У дискусії, яка після того розвинулася, забрав м. і. голос присутній на відчиті парл. справознавець „Діла“ І. Кедрин, який виступив зі спростування деяких закидів, звернених прелесгентом на адресу „Діла“. І так п. Голука закінчив, наче би „Діло“ ставило справу університету на чолі всіх інших справ, — що не відповідає правді: далше треба було опрокинути закиди „ополітичення“ української справи: в орбіту політики стусонули цю справу як перші, самі польські міністри, які почали

трактувати її крізь призму суто-політичних декларцій, потрібних пота бене для цілей закордонної політики — на показ. (Це висловлення необхідно з уваги на сильне перекопаний звіт із дискусії, поданий у 21. ч. уредової „Бесіди“, з якого можна би винести з ґрунту фальшивий образ про хід дискусії і виступ співробітника „Діла“). У дискусії забірали потім голос д-р Полляк, ген. Бабяньський, п. Глендовський і Шимановський, реп. Уембло і пос. Антін Васильчук, що вихопився дуже неfortunно: з військовою музикою та асистентом на йорданському водоспадженні у Холмі, як доказом можливості мирного співжиття боатніх народів — аж сльози, мовляв, декому з присутніх тоді плли зі зворушених таким братерством очей. Мабуть, в бігу промови сам п. посол змркував, що тут щось „не тече“, і закінчив несподіваним зворотом: не запродамо своїх душ і т. і.

У виступах деяких промовців поляків (таж, польської демократії) пробігався постійно нотка на тему „do, vi, des“, себто та сама нотка, на яку в недавньому інтерв'ю співав п. Голука. З того приводу „санаційно“ настроєний „Глос Правди“ зазначає, що такий „принцип“ не повинен бути основою для розв'язки справи українського університету, бо держава не може — мовляв — торгуватися зі своїми підданими. Справа львівської чи не-львівської вирішується карними законами, а справа університету гідністю польської республіки.

І. Н.

Хто ломить розпорядки?

Репресії староства в Сокалі при цьогорічній збірці коляди на „Рідну Школу“.

Відомий дозвіл львівського воєводства, осягнений Головною Управою „Рідної Школи“ у Львові, не вистарчив для всіх казків-можновладців, що сидять ближче нашого села і своїми поступками самі вносять анархію та негувають дозволи й розпорядки своїх властей, піддержуючи свої „захисники“ батогом жантарма. Така небесна гармонія влади пригадає мимоволі утопію Томаса Мора. Всі стого наказують, але самі себе не слухають; зате наш брат мусить слухати їх, бо виходить, що конституційно можна ржно розуміти.

Ось воєводство дозволило на 7-денну збірку коляди на „Рідну Школу“ на збіркові листи по громадах і Головна Управа Товариства завчасу ці листи розіслала на місця з тим, щоб їх візувати ще в староствах Управ Товариства „Рідна Школа“ в Белзі з тижнів перед святками окремим делегатом відіслала листи до староства та прохала візи. Тричі їздив цей делегат, щоби їх назад привести та ще завчасу передати на село, однак не міг допроситися і шойно на два дні перед святками з великим трудом удалося їх вивезти. Та того всього ще за мало, бо п. староста додав ще свій дозвіл, яким наказав переводити збірки при столиках

під церквами або культурними інституціями, абуваючи, що від ліків ходитиметься з колядою від хати до хати, а не стоїть при столі на морозі. Та й на тім ще також не кінець, бо наказав жандармерії турбувати тих людей, що займаються збіркою, олівничі, спускати протоколи та страхати арештом і гривною, а до того посылати на їх адресу різні проклами та грубі слова за їх труд.

Цей факт не ще один доказ на те, як ставиться власть до наших просвітних товариств та гуртків, яким „прихильним“ оком дивиться на „Рідну Школу“. Управа Головного „Рідна Школа“ в Белзі пересладала очевидно таке дивлення до міністерства та воєводства у Львові, але чи з того що вийде, треба сумніватися, бо надто вже часто переходять польської влади до денного порядку над оповіданими і слуханими жалобами українського населення...

ВІПЛУКИ ЛІА.

Черевики.

Зимова пора з її дошкульним холодом, обчисленим на старі добрі часи, мимохить звертат зр людини в долішні райони тіла де знаходяться, або повинні знаходитися черевки. Факт існування цього рода людського залежить не тільки від того, чи дала одиниця має ноги, але й чи має гроші. Густо-часто хоч має перше, не має другого і навпаки: хоч має друге, не має першого.

Та ні безногі, ні безчобітки не мають бути темою щоденної розвідки, а послужити тільки за вступ до еластичної річі. Ід часу, як перший раз цього року перемерзли мені ноги, я почав звертати більшу увагу на черевки. Чим довше, чим докладніше слідна їх, тим краще переконалися, що це не якась бездушна шкіра, а ество з власною психікою, як слон чи таркан, поет чи поліціант. Черевки мають свої характери, влачі, ілюції і привички, мають свою цегу і свої потреби свої смутки і радощі.

Не знаю, чи завдяки близьким зносинам, чи здібності до наслідування, але поодиноким найбільше підходять вони до людей. Хто не вірить, хай заведе собі труду і пригладиться черевикам: своїм, своїм співжильцям і співмешканцям. Навпевно дійде до того самого, що й я.

Черевки розрізняються:

1. З а р о з у м і л і. Вони мають задерті вгору носи, зовсім як люди, і м звертають уваги на нічні мозолі, ажно штовхають: наляво й на право. Їхня вартість дуже велика, чим теж нагадують зарозумілих людей.

2. С м и р л і. Бувають переважно грубошкірі, з великими обвислими вушками, спущеними носами, пеліаглыми і немилітні. Вони у святка ховаються донебудь у куточок, а тільки в поганій будень осмілюються виглянути на світ божий.

3. В о й о в и н і. З вигляду вони нічим незмітні, зате психікою дуже мар-

Як я то бачу...

Що таке українізація?

(Докінчення.)

Але рішитися обивателів піти на українізовані опери: Фавста, Аїду, Тоску, Евгения Онегіна, Бориса Годунова, ще й до того згідно або й вороже настроєному до української мови — це вже таке деяким пересмаком скандалу. Послухати „Ой не ходи Грицю“, поглядіти на „малоросійського“ гопака — дівчата у плахтах і квітках, мальовничу етнографію української вулиці при сьйбі електричного місяця, та самому загинути „Гречаники“ — це навіть присмню буває іноді, але терпеливо вислухати оперу, в якій так ніжно виражається туга за рідним краєм і за любов'ю... на мові „малокультурного мужичого людю“ — навряд чи можна буде без скандалу? Бо — або театр буде пустий, або артисти не втнуть по „халашки“, або таки — скорше всього — буде фіаско! Так думала більшість... і з цікавості виповнила величезну сажу по береги на те, щоби... з кожною відслонною все більше захоплюватися зовсім новою, хоча так давно загально відомою „Аїдою“.

А тепер укрім собі тільки десять українських вечерів одна „Аїда“ — кожний раз із 1500 слухачами, то досягнеть 15.000 слухачів, що не

тільки слухали безсмертних арій в українській оболочці, але й самі захоплювалися незнаною їм досі красою цієї самої оболочки... А українські опери чинні в Києві, Харкові й Одесі... тож множите і додавайте!

Українізація державної опери скрізь по більших осередках України це вже не хитрий підхід „кацапа“ до „немудрого“ „халаша“, але це з злішненням і виявом одної з найбільших потенцій української мови. Із сцени через уста артиста, в супроводі драматичної гри, на тлі настроєвого явища — українське слово приковує увагу всіх — своїх і чужих, прихильників і ворогів, споюючи їх одним вуалом уваги і пошани для тогож самого українського слова, як виразника безсмертного вселюдського мистецтва геніяльного творця!

— о —

А за цим їде праця чорноробів у тихих кузнях українського словництва в царині всіх ділянок науки, знання, техніки. Українська мова збогачується систематично у всіх напрямках, а ці нові слова у знанні для широких мас одежі поширюють обрій думання та поглиблюють зміст світогляду отсх — це так недавно малоосвічених мас. Це один з найбільших адвентів у культурно-національному житті України, це

одно з найбільше реальних досягнень України на шляху її історичного розвитку. І тут годі говорити про „нехитість, зависть, нещирість, обман“, бо це одна з найкращих дійсностей, це те сподіване добро, од якого вікло стільки ширих, але непрозорливих синів України, ба й навіть проти нього підняло „всесвітній“ бунт од Варшави до Праги й Парижа...

А університет! Професура здебільша звикла до російської мови — звик до неї і слухач студент, що находить усі потрібні підручники до своєї науки по руськи. А тут нараз українізується математик, а там фізик, а там хемік... і т. д. і починає вчити своїх слухачів найвищих досягнень своєї науки гарною, але так мало розвиненою в отсх напрямках українською мовою! І що ж? — слухач терпеливо слухає а там і сам починає із своїм вчителем плашувати над виробленням доброго словника математичного, хемічного, фізичного і т. д. Словом українізація кидає могутній міст через океан життя з українського берега на ідеальний беріг вселюдства.

Українізація — це не тільки „відмосквалення“, це не тільки самоосвідомлення, але це й уміжнароднення, себто інтернаціоналізація України од 35-руча, покину — по Тихий Океан. А скільки то чужого

різного треба Україні засвоїти! Тут праці на добрі три покоління! Одно покоління вже трудиться, друге починає...

З огляду на себе і міжнародний характер ук-аїнізації немає на Україні зайвого шовінізму, що значайно розуміюється на дрібничково дошкульовання меншостям та злобне гарчання на їх політичну підозрілість і неправдомість. На Україні внутрі самого центрального уряду в Харкові є особи секретаріати для поляків — з польським написом і персоналом, для жидів із жидівським — а це зовсім нікого не ображає і не дратує!

А у нас? — в мозаїчному синьозолотому написом „Національний Музей“, що був у стні біля входу, так довго добали, патріотичні пальці уличників — очевидно ніщо — поки всієї таблиці не зникли і не витягли! Але попередньо представники „гизу оуунітєльскіє“ со дреколями і самопалами — офіційно жадали усунення таблиць. — Українське діловодство усунено з українських навіть приватних шкіл та заведено польську мову навчання у громадах, де нема ні одної польської душі, серед поляків і гуцулів, щоби начебто було через мову душа народна! Середню школу українську анкивлено до неіснуючій, а дрібненькі зародки вищої анкивлено до

вив, що за весь час своєї служби не мав чималих і більше довіренних моряків.

— **Смерть диктаторки.** Великим диктатором є Муссоліні, великим ті, що перетворили свої рухах банкі або найбільш галузі промислу. Але не меншою від них є померла в 87 р. життя Кароліна Ребу, одна з тих, що на противі десятих літ наважувалася світом жіночої моди. До неї була одна з найважливіших ланок модних модисток від Наполеона III; була дочкою баронової та журналіста. Її син Поль Ребу мав імя як талановитий письменник. В її салоні збирались знамениті мавляри, письменники та композитори. Там творились ідеї моди, яка коштувала дорожче міліонів людей головокружних суми на нові жіночі одяги.

— **60 літ божовілля.** Кілька днів тому вмерла біля Брукселя бельгійська княгиня Шарльота, буча мексиканська королева. Вона була дочкою бельгійського короля Леопольда I і жінкою австрійського архидиакна Максиміліана, брата Франца Йосифа I. Максиміліан оженився, засів за чашкою Наполеона III, на мексиканський престол. Цього високого місця не довго затримав, бо у Мексику вибухла революція і його розстріляли в 1867 р. Його жінка Шарльота, яка кілька місяців раніше вступила до Європи благодійницею для мужа, не мала успіху, бо навіть Наполеон III не хотів помагати Максиміліанові, якого вислав на таку погану посаду. З розпачу Шарльота збожеволіла і все життя 60 літ, ждала повороту свого мужа. Весь час жила в Бельгії і вмерла в 86 р. життя.

— **Нові українські повісті.** З Берліна пишуть нам, що накладом Української Нахлиди друкується вже четвертий том трилогії Богдана Лепкого „Мазепа“ п. з. „Батурин“. Дотеперішні томи („Мотря“, 2 частини і „Не вбивай!“) викликали величезне зацікавлення в усіх кругах читаючої української публіки. — Празької місцевості „Нова Україна“ почав із 7-м числом 1926 р. друкувати найновішу повість Ольги Кобилянської п. з. „Апостол черні“. Наша найбільша сучасна письменниця живе постійно в Чернівцях і як довідуюсь, а дуже важких несприятливих для літературної праці умовах. — Філадельфійська „Америка“ скінчила друкувати останню повість О. Назарука п. з. „Рокосляна“. Ця повість окремою книжкою не вийде.

— **Літературна чужинна хроніка.** Гергарт Гавлман видав нову велику поему „Der Ozean Trium“, писану терпінням, на зразок „Божескої комедії“. Навіть ідея твору аналогічна з архітектором Данга: є це роздумування про мету буття душі мандрюючих у позасвітній сфері. — Радянський уряд приготував свято роковин 100-літня уродина Толстого. Окремий комітет почав приготувати нові видання творів автора „Війни та мира“ в 96 томах, у хронологічному порядку. У видання вийдуть і денники письменника, а окремі частини „Війни та мира“ і „Анна Кареніна“ в різних редакціях. — У Нью-Йорку видали в честь померлого жидівського гумориста Шолом Алейхема окрему пам'ятну книгу з його недоопрацьованими творами, 300 листами і 96 фотографіями. — Мадридський драматург Франсис Молино виставив з успіхом у Парижі свою нову п'єсу „Лебідь“.

— **Світлова хроніка.** У Лондоні домер одночасно із своєю жінкою один з найближчих піонерів англійського нафтового промислу граф Берстед, а покладжені жид. Лишив він яких 100 міль. фунтів. — Інститут Рокфеллера у Нью-Йорку призначив на психіатричний інститут у Мюнхені левих 35.000 дол.; 250.000 одержав він у діті. — При університеті в Колонії (Кельн) відкрито недавно інститут для дослідів над історією мистецтва, в новім спеціальнім будинку, з апаратними останнього вислову техніки; головою інституту відомий історик мистецтва Брінкман.

— Трох італійців вибралося на знаменитий шлюпці у мандрику з Триполісу в Чатта-Веккія (порт Риму). Бура загнала їх до берегів Бізерт (Туніс), де лодка розбилася; двоє доплило до берегу, один потонув. — Померший Нью-Йоркський банкір Уелліс записав з 3 міль. дол. половину нью-йоркському кардиналові, а половину на костел і 10 сестричкам. — Срібну медаль від уряду дістав 14-літній мадридський ученик Суриовський за те, що у випадку зазвичайних обставин виритував двоє дітей з Дунаю. — Французький інженер Дюборг винайшов електричний апарат, який підняв, чи в глибині землі є метал. — В архівах міста Сеніс наййдено прешітаний документ: заповіт еспанського винахідника-мандаринка Фердинанда Кортеса з 1547 р. на два дні перед його смертю. — Академія Наук у Ленінграді заявила, що Ленінград, а не Москва, є найважливішим культурним осередком С. С. С. Р. Є там 195 наукових інститутів з 6138 науковими працівниками і 102 наукових союзів.

— **3 кіна.** У кіні „Лев“ почалась фільм „Уф“, „Графіня та Тексас“ на підставі відомої повісті Кайзера „Кольнпорт“. У головних ролях Меді Крістіанс, Ліліан Гол-Дейвіс і Віллі Фріч. Крім цього 2 дні комедії з Гарольдом Льюдом.

Пам'ятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Дописи.

Грималів. (Епіологом віча — камені скарбів). — Мертвечина в Скалаті. Дня 8. липня 1926 відбулося в Грималові перше від вибуху війни українське політичне віче в справах політичних і організаційних при масовій участі наших с. лан з цілю Грималівщини, на котрому вибрано повітовий комітет УНДО на грималівський судовий повіт. Про справи політичні реферували тоді адвокат д-р Степан Баран з Тернополя, а про організаційні п. Олександр Черкавський зі Львова. Очевидно — віче відбулося під опікою даладзи, яку на вічу репрезентували старостинський комісар зі Скалати Тадеуш Бжезінський (тепер в Підгайцях) і повітовий командант поліції Францішек Кукеж. Віче було поважне і спокійне, тільки комісар Бжезінський кілька разів старався перебити референтів д-ра Барана, на що від нього одержав відповіду підправу так, що остаточно мусів замовкнути. Аж значно пізніше повітова команда поліції в Скалаті зробила донесення, підписане Францішком Кукежем, до пов. суду в Грималові проти д-ра Степана Барана. Олександр Черкавський й Олександр Писецького, емер. ревід. почт. з Зеленої коло Грималова, котрий проводив вічу, але відступлено прокуратурі в Тернополі, а це зарядила карне слідство проти д-ра Ст. Барана і тов. про злочин заворушення публічного спокою з § 63а) зак. кар. до пов. суду з арт. V. закона з 17/12 1862 В. з. д. ч. 8 з 1863 і з § 488 і 491 зак. кар. поповнене тим, що оба референти закидали польському правительству і польським властям гноблення української (ruskiej) людности і ділення на її шкоду, а нащо проти п. Ол. Писецького про повину з § 305 зак. кар. поповнену тим, що підстав зібраних до відслідкування пісні „Не пора“ — виправді не словами, але рухом руки. Яко класичних свідків передслухано досі постерукованого Яна Савчака родом з Бережан (він як агент мав бути на салі в швейцарському уборанні) і комісарів Бжезінського й Кукежа. Перший з них Савчак, на півграмотний поліцей, знімав так впадоючі в очі бадурства — ніби витяги з промови референтів, що ніякий прокуратор не матиме відваги оперти на них акту обвинувачення, хоч ті бадурства потвердили в цілості комісари Бжезінський і Кукеж. Передслухано також і всіх трьох обвинувачених і слідчі акти зложено в прокуратурі в Тернополі. Чи прийде до судового розправу, невідомо, хоч сумніваюсь, щоби прокуратор Музика, маючи таких „класичних“ свідків, відважиться йти з ними перед лаву присяжних.

Українське організаційне життя в Грималівщині йде правильно. Відновлено всюди читальні „Просвіти“, освоюється майже всюди кооперативи і гуртується народні сили, хоч може не в тих розмірах, як цього вимагає сучасна гвля. Бо тут бракує охочих до народної праці інтелігентних людей: двох дільних інтелігентів у Грималові адвокат д-р Григорій Олішник і нотаріальний субститут п. Михайло Коноба (голова Пов. Комітету УНДО) самі не в силі цього зробити. Значно гірше стоїть справа в скалатському судовому повіті, а також і в окрузі Підволочиськ. В Скалаті покищо нема нікого, що займався би організацією округу і тому там наші справи стоїть значно гірше, як в інших подільських повітах, хоч є обов'язком наших незалежних світських інтелігентів у Скалаті і Підволочиську (там є наші адвокати!) провадити хоч мінімальну організаційну працю. Передовсім належало би скликати політичне віче чи зібрання УНДО в Скалаті і перевести партійну організацію та згуртувати людей до послідовної праці й на цінних ділянках нашого національного життя у тій забутий подільській закутні.

Всячина.

Смерть авантюриста. У Будапешті помер у 78. році життя міжнародний авантюрист Степан Шварц, яким 50 літ півзависав світова кримінальна хроніка. Почав він свою кар'єру 30 літ тому на Мадридській цілю низкою ошуканств, за які був засуджений. Він відробив тоді документи на імя одного австро-угорського посла в Чілі і спокійно доїхав з ними до Сан-Яго. Там приїхав його з повною пошаною і заки правда вийшла на верд, він уже придбав майно і в пору втік до Європи, знову під прибранным прізвиськом. У Граду зумів добути з банку кількасот тисяч корон як багатий добродій. Його арештували, але він утік, обіцявши визначним сторожам великі гроші. Утік разом із сторожами переодягнений як священик і сторож по дорозі покинув. Кілька літ пізніше, після російсько-японської війни, приїхав до Чехії і там у баченських світ прирбав собі таке імя, що зумів дістати кілька великих векселів з підписами чотирох японських міністрів і трьох промисловців. На ці вексли він дістав у Швейцарії 20.000 фунтів і втік до Англії, де довго жив спокійно. Його інтерв'ювали там підчас війни. В 1918 р. вернувся він у Будапешт як старець і підчас інфляції зумів спекуляцією добитися більшого майна. Помер він спокійно як мирний громадянин у розкошній віллі, яку записав одній молодій кафежантній танецьниці, що мешкала разом з ним.

Посмертні згадки.

Іван Косак. б. професор учительської семінарії в Чорткові, сотник Українських Січових Стрільців, отаман Української Галицької Армії, український громадський діяч, публіцист і письменник, від піттора року урядовця Центробанку в Харкові, помер у Києві в 48 р. життя. Покійний приїхав був на святі з Харкова до проф. Михайла Грушевського в Київ, ародиною якого лучили його тісні зв'язки ще з часів спільного побуту у Відні. В хаті проф. Грушевського пок. Косак заплелував на заданнє заплалення сліпої книжки, наслідком чого піддався операції. Означе операція, яку переведено в санаторії, була вже опізнена. Смерть прийшла дня 17-го сіння ч. р. в год. 8 рано. Похорони Покійного відбулись при численній участі населення, з окрема галицьких політичних емігрантів, дня 18. сіння ч. р. на Байковому цвинтарі в Києві.

З Покійним зійшов передчасно в могилу один з передових українських діячів. На кілька літ перед війною приїхав був до Чорткова молодий учитель шкільно заснованої учительської семінарії (унаслідок і негально забрався до праці в місті й повіті. Людина тактовна й розумна, дуже добрий бесідник — відразу здобув собі в усіх кругах українського населення ширшу симпатію й популярність. Працював у „Просвіті“, „Сільському Господарі“ і в соціальській організації. Особливо обіостанні установи поставив він високо, покритиши весь повіт кружками „Сільського Господаря“ і „Соколами“. Не було села в Чортківщині, в якому від не був би з промовою, відчитом чи рефератом, не було українця в повіті, що не знав би й не цінив би його за плідотворну працю. Пам'яті з того часу великі округи соціальські зв'язки у Чорткові, бо там був під його проповідом осередок українського соціального руху на кілька повітів. Слід ще зазначити, що пок. Косак заслужився для розвитку української семінариальної молоді в Чорткові, для якої був добрим дорадником, повірником та опікуном. Ведучи офіційний інтернат для молоді, давав про те, щоб українська молодь користалася яповні з прислугуючих їй прав (це був одиникий інтернат в Галичині, де були в рівній часті українці й поляки). Не диво, що молодь любила його і ставалася до нього з повним довірою. Сам Покійний був до Чортківщини дуже прив'язаний, уважав свій побут там за найкращий період свого життя і все міряв, жаючи на еміграції, про поворот туди.

З вибухом війни зібрав пок. Косак у Чортківщині поважні відділи добровольців до Українських Січових Стрільців, з якими вирушив у сторону збірного пункту, до Стрия. Це незабутні дні, коли весь наряд по селах благословив „свое військо“ ураз із дорогим командантом... Іменологий сотником У. С. С. ще в 1914 р. брав участь у боях ще в тому ж році і перший увійшов зі своєю сотнею до свого родинного Дрогобича, коли звільс вперто на-військ час російської військ. І в часі війни брав участь у ширшому громадянському житті, наскільки дозволяли на те його службові обов'язки. З вибухом українсько-польської війни став округним командантом Жовкви. На цьому становищі держав лад і порядок в цілому окрузі залізно рукою і не подався з Жовкви перед наступом польських військ, але зібраних на-скоро незелених відділів, відбив побіжно польський наступ, при чому був ранений. За це був відзначений у спеціальному приказі Нач. Команди.

По війні жив у Відні, де працював у різних українських установах, зокрема в Західно-Українському Т-ві Лілі Нації. Там займав теж не мало бід, коли всі матеріальні засоби до життя вичерпалися, а зробити не було де. Звітали й вихав перед 14. роками на Україну, де й скосила його неможлива смерть.

Не будучи професійним публіцистом, пробував він і свого пера як журналіст і письменник. Писав статті на різні теми в передових українських органах преси, в емігрантських, а в останньому часі доводилося часто читати його статті про подорожження на Західній Україні у хлібнісних „Вістях“. Оповідання й нариси друкував „Руслави“ й віденському „Українському Прапорі“. Мав збірку нарисів-споминок з життя УСС, і Української Галицької Армії, які хотів видати окремою збіркою. Не довелось, як не довелось здійснити багатово багато інших починів і планів... В. Й. II.

АННА літ 35, середнього росту, туші, пристійна, адистелька добре просперуючого підприємства, що має посугу 2.500 дол., одружена, мужниною в відпівній стані, становиску. Какалери-Українці мають першество. — Понадши зголошення зі змиском до адмістрації „Ліла“ під „Підприємство 2.500“ 1382 1-2

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпринський Хор під управію Петра Басенського дає працівальні концерти:
Серета 26. І. — Ясостав.
Четвер 27. І. — Рава.
П'ятниця 28. І. — Краків.
Субота 29. І. — Краків.
Неділя 30. І. — Катоні.
1111 2-2

Репертуар Українського Наддніпринського Театру О. Міткевич:
Ясло:

Второк 25. І. — Марусь Богуславка.
Серета 26. І. — Добродіна Сузанна

Еділечі:
Четвер 27. І. — Марусь Богуславка.
Субота 29. І. — Цингай Аза.
Неділя 30. І. — Віл.

Еділечі-Рафінері:
П'ятниця 28. І. — Барон Кіммель.
Понеділок 31. І. — Шаллут.
1-5

З приватної Гімнзії з правом прилюдности в Рогатині. Вступні іспити підбудуться в днях 3, 4 і 5. лютого 1927. По іспиту принесити останнє шкільне свідоцтво та свідоцтво моральности за час перебути в науці. — Чайковський, управитель 1381 1-3

Кружок „Рідної Школи“ в Косові одержав 194 зол. 21 сот. зі скарбоник, які мали в себе: Народна Торговля в Косові 898, Кооператива в Шемораті 288, Кооператива в Кутах 171, Кооператива в Красній 200, о. д-р Скобельський в Старих Кутах 1586, о. Гейсманський в Жабю 2883, о. Лягала в Жабю 967, о. Дрогомирецький в Яворові 1945, о. Григорчук в Рибні 2757, о. Ласітчук в Рибні 1925, о. Мелимук в Кобаках 2846, о. Сапун в Тюдові 183, господар Михайло Гапчук в Жабю 1138, учит. Марія Тимків в Бабині 1090, учит. Ольга Волкова в Ростоках 320, д-р Гардєцький в Кутах 509, Шошюра Богдан 300. — Всім Ви. Господарям широдякує за їх згадки Головна Управа „Рідної Школи“ 1383 1-1

ДРІБНІ ОГолоШЕННЯ.

ІДЕАЛЬНА ПІСТА до зубів **КРЕМ** перловин Ігнатівч. Львів. 956 49-2

НАПРАВИ ГОДИННИКІВ також **БІЖУТЕРІЯ** виконує фірма Домбровські-Розважєвські, Академічна 2, найліпшими факховими силами по приступних цінах. 1362 3-4

ОРИГІНАЛЬНИЙ масковий костюм І. нагорода на балі у Львові дешево до продажня на провінцію. — Райтарівська, Львів, Байки 18. II. пов. 1378 2-2

КОМІТ. через Міністерство В. Р. і О. П. курси крою, модельовання і жіночого шиття з правом видавання свідоцтва — веде абсолютній вищої академії крою в Парижі в Дюелі Біндер-Львів. Глиниська 4 (Біла Пекарської). 1336 4-6

ФОРТЕП'ЯНИ — **П'ЯНИНА** уживані купує за готівку „Моношюк“, вул. Зіморівна 10. 1321 8-6

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Д-р Фелікс Ган Спеціаліст недуг легіпів, серця і жолудка
Львів, Городецька 46. Тел. 834
Пересітлений Рентгеном. 1170 26-35

Б. лікар віденських шпиталів

Д-р НОРБЕРТ ЮЛІТЕР

ордає в сирних і венеричних недугах від 3-5 в косметичні від 12-1.

Станіславів, вул. 3-ма 11.

КОМІТ. ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ

Зоя Глюзінської. Львів, вул. Пам'яті 4 14. — приймає вписи на курси:
а) Торговельні Свідоцтва (місчне чеське 12 зол.), б) стенографія 3-міс. і 5-міс. (місчне чеське 4 зол.), в) каліграфія, г) писання на машині 6-тиж. і 5-міс. (чеське міс. 5 зол.), г) чужих мов 5 мс. (чеське міс. 4 зол.), д) товариства. Відділ мужської і жіночої, передпоз. і вечірні (для зажитих суцільних вечірні курси від год. 7-30). Проспекти даром. Інформації і вписи щоденно від 12-130 і від 7-9 вечером. — Урава! Проф. д-р Іосиф Глюзінський. 1300 5-6

РАДІОТЕХНІЧНІ ЗАВЕДЕННЯ

„НАТАВІС“

у Варшаві, Подзі і Кракові. — Відділ у Кракові, Старовіська 17, тел. 4590.

1370 поручає 2-2

Радіопарати всіх типів. — Складові частини краєві і закордонні. — Кадотні лампи. — Голосники. — Цілковиті інсталяції.

Ціни низькі! Ціни низькі!